

Sigorta ettirenin beyan yükümlülüğünü ihlali ve sonuçları

Sigorta sözleşmesinin hukuki niteliğine basitçe baktığımızda taraflara yüklenen asli edimlerin “prim ödeme borcu” ve “sigorta himayesi temin etme borcu” olduğu düşünülmektedir. Aslen bu edimlerin icrası sözleşmeyi ayakta tutsa da, bir takım hususların işlerliği yani hak edilmesi, öngörülen bir takım görevlerin yerine getirilmesi şartına bağlıdır. Sigorta sözleşmesi, taraflara temelini Türk Medeni Kanunu madde 2’deki hüsnüniyet kaidesinden alan bir takım yükümlülükler vermektedir.

İşbu yükümlülüklerin yerine getirilmesi, tarafların sözleşme şartlarına ilişkin tüm unsurları revize etmesini gerektireceğinden iki taraf için de yüksek önem taşır. Zira sigortacı rizikonun her hangi bir şekilde ağırlaştığına yahut sigorta konusu menfaate ilişkin esaslı değişikliklerin hasıl olduğuna kani olur ise, tüm anlaşma şartlarının baştan müzakere edilmesi gerekir. Gerekli bildirimlerin yapılmadığı halde ise, sigorta ettiren himayenin devam ettiğini düşülecek ancak hasar gerçekleştiğinde ve tazminat alacağı muaccel olduğunda, sigortacının çekince ve itirazlarına bir anlam veremeyecektir. Tüm bu nedenlerle, makalemizin konusunu sigorta ettirenin beyan yükümlülüğü oluşturmaktadır.

TTK madde 1412’ye göre, "Kanunda sigorta ettirenin bilgisine ve davranışına hukuki sonuç bağlanan durumlarda, sigortadan haberi olması şartı ile sigortalının, temsilci söz konusu ise temsilcinin, can sigortalarında da lehtarın bilgisi ve davranışı da dikkate alınır." Bu durumda, sigortalı ve lehtar yanında, deniz sigortalarında yoğunlukla çalışılan temsilcinin de kanunla tanınmış beyan yükümlülüğü önem kazanmaktadır. Herhangi bir bilginin “önemli” kabul edilmesi için, TTK 1435 hükmü bu bilginin “Hiç bildirilmemiş olması yahut eksik veya yanlış bildirilmesi sözleşmenin yapılmasını yahut değişik şartlarda kurulmasını gerektirecek nitelikte olması” gerektiğini belirtmektedir.

İlave olarak aynı hükümde “Sigortacı tarafından yazılı veya sözlü olarak sorulan hususlar, aksi ispat edilinceye kadar önemli sayılır.” denilmektedir. Bu kısım aslen sübjektif ve ispata muhtaç bırakılmıştır, ancak sigorta pratiğinde yüksek önem taşır.

Av. Elif KAÇAR, LLM
Hasar Departmanı-Yönetmen

+90 216 545 0300 (D.243)
+90 532 288 11 34

elif.kacar@turkpandi.com

2008 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden mezun olmasının ardından, bir yıllık hukuk stajını deniz ve ticaret hukuku alanında iştigal eden NSN Hukuk Bürosu’nda tamamlayarak, İstanbul Barosu’ndan avukatlık ruhsatını aldı. Ardından lisansüstü eğitimi için İngiltere’ye taşındı, Kingston Üniversitesi’nde Uluslararası Ticaret Hukuku master programını tamamlayıp, akabinde yine NSN Hukuk Bürosu’nda ağırlıklı olarak ticaret ve deniz uyuşmazlıklarına ilişkin davalar / mahkeme işlerinden sorumlu (litigation) avukat olarak çalıştı. Türk P&I Sigorta AŞ’ye 2016 yılında hasar uzmanı olarak katıldı.

TURKP&I

Marine sigortaları özelinde kullanılan bilgilendirme formu da, işbu hükmün icrası niteliğinde olup, sigortalı ve sigortacı arasında doğacak herhangi bir ihtilaf halinde derhal rücu edilecek başlıca belgelerdendir. Uygulamada, her teminat tipi için olası riskler ve özellikli durumlar gözetilerek farklı başvuru formları kullanılmaktadır. Örneğin deniz araçları zorunlu mali sorumluluk sigortası başvuru formu münderecatında istenen bilgiler ile yat sigortası başvuru formu birbirlerinden farklıdır. Sorulan sorular çeşitlilik göstermekle birlikte, başlıca geminin sigorta dönemlerine ait evvelki hasarlara, geminin işletmesine, fiziki özelliklerine, üzerindeki takyidatlara, mürettebata ilişkin hususlardan ibaret olmaktadır. Sigorta ettiren kanundan doğan beyan yükümlülüğü görevini bu formlar eliyle yerine getirmektedir. İletilen bilgiler sigortalama departmanlarınca nazara alınıp, risk boyut ve muhteviyatının ve buna bağlı olarak da primlerin belirlenmesini sağlar.

TTK madde 1436'da, bahse konu başvuru formunda yer alan listenin dışında kalan sorular nedeniyle, sigorta ettirene herhangi bir sorumluluk yüklenemeyeceği belirtilmekte olup, sigorta ettirenin bu hususu suiniyetle saklamış olduğu haller elbette ki müstesna bırakılmıştır.

Sigorta ettirenin beyan görevini ihlali yahut gerçek dışı bilgi vermesinin yaptırımı, TTK m. 1439'da düzenlenmiş olup, buna göre sigortacı 1440. maddede belirtildiği üzere 15 gün içerisinde süre içinde sözleşmeden cayma veya ilave prim tahsili haklarını kullanabilir. Riziko gerçekleşikten sonra ise bu durum, yani beyan yükümlülüğüne aykırılık rizikonun oluşmasına etki etmiş ise, sigortalının tazminattan indirim yapabilmesine ve hatta bazı durumlarda (kusurun kasta olduğu durumlarda) tazminat ödemekten imtina dahi edebilmesine cevaz vermektedir. Tüm bu nedenlerle, her aşamada sigortacı ve sigorta ettiren/temsilcilerinin yüksek kooperasyonu ve olağandışı hususları beyan etmesi çok önemlidir. Nitekim ispat hukuku

bakımından, sözleşmenin kuruluşuna ve şartlarına etki edebilecek özellikli hususların "sigortacı tarafından biliniyor olduğuna" dair ispat külfeti de, yine TTK madde 1438 uyarınca sigortalı üzerine bırakılmış olduğundan, bu yükümlülüğe riayet edilmesi ve esaslı bilgilerin yazılı olarak iletilmesi ileride sigortalının lehine olacaktır. Hayatın diğer her alanında olduğu gibi sigorta alanında da doğru, etkin ve eksiksiz iletişim öngörülemeyen aleyhe durumları peşinen bertaraf edecektir.

